

**EL LLIBRE
DE LA SETMANA**

El món és un escenari

PERFIL

IRIS MURDOCH VA SER UNA DE LES ESCRIPTORES MÉS INFLUENTS DEL SEGLE XX AL REGNE UNIT. ENTRE ELS SEUS LLIBRES DESTAQUEN 'UNDER THE NET' I 'THE BELL'. AMB 'EL MAR, EL MAR' VA OBTENIR EL PREMI BOOKER EL 1978

MARINA
PORRAS

més difícil quan aquest narrador és un egòlatra convençut que el món gira al seu voltant. És el cas del Charles, protagonista i veu d'aquesta novel·la, un dramaturg d'èxit i renom que als seixanta anys abandona el teatre i es muda, en un gest teatral i místic, a una casa aïllada i envoltada de penya-segats de la costa anglesa. Des d'allà escriu aquest diari personal que aspira a ser unes memòries que acaben convertides en vida novel·lada. "Soc en Charles Arrowby [...], no tinc dona, ni fills ni germans, soc el mateix vell conegut de sempre, glamurós i fràgil a causa de la fama. Vaig néixer a Stratford-upon-Avon, en el frondós centre d'Anglaterra. Naturalment, dec tota la meua vida a Shakespeare".

Aquest excèntric narrador té per missió tramatar un vincle de confiança amb nosaltres, i triomfa perquè la

seva és una veu carismàtica i potent. Les confessions sobre la família, les explicacions trivials sobre els seus àpats i les disquisicions filosòfiques es barregen en un text que té un magnetisme tan atractiu com el seu autor. Perquè seduir i manipular és el que ha fet el Charles amb tots els que ha tingut al voltant. El seu encant el fa un controlador, sobretot amb les moltes dones que l'han estimat: "Sempre he corregut cap a les dones com cap a un refugi. De fet, ¿què són les dones, sinó refugis?" I el mateix dubte s'aplica a nosaltres, que ens preguntem si aquest megalòman ens està fent servir per amagar-se. Hi ha una cita de La Bruyère que es va repetint i explica molt bé la seva relació amb l'amor: "Només estimem una vegada, la primera". Aquesta serà l'excusa del Charles per explicar-nos la bogeria d'història que és la trama central del llibre, que té a veure amb el retrobament del seu primer amor, que li va robar la puresa quan el va deixar plantat. L'aparició de la dona que va ser l'amor de joventut del Charles és el punt d'inflexió que canvia el mecanisme d'*El mar, el mar*, que es transforma en una novel·la extraordinàriament teatral.

La casa del penya-segat es converteix en un escenari on van apareixent personatges que es creuen entrant i sortint, que s'imposen i que s'amaguen, que ens ofereixen situacions estranyíssimes i sorpreses per anar recargolant una trama que sembla que no s'hagi de resoldre. L'accident central es va complicant mentre el lector s'acomoda en el paper d'espectador d'aquesta comèdia d'aires shakespearians i reflexions proustianes. La barreja entre aquest to vodevilesco i les disquisicions mo-

EL MAR, EL MAR
IRIS MURDOCH
EDICIONS DE 1984
TRAD. LAURA BAENA
736 PÀG. / 20,90 €

rals, mesclades amb l'aparició d'elements fantàstics i desconcertants (d'aura mística, de falla moral) són la clau de l'èxit narratiu de Murdoch. Aquesta combinació va ser criticada per Harold Bloom, que deia que l'autora era alhora fantasiosa i realista, i que la barreja de les dues visions de vegades se li descontrolava. És un retret que podem entendre quan hem llegit cinc-cents pàgines i les divagacions s'allarguen indefinidament. Però un dels secrets de la lectura és que hem d'acceptar que Murdoch vulgui allargar el final, que no vulgui resoldre la trama tal com el Charles no vol enfrontar-se a la realitat. Al capdavall, el llibre és un joc, i l'autora està jugant amb la resistència i la confiança dels lectors per veure fins on aguanta.

Murdoch deixa clares les seves influències quan diu que l'exemple de com s'ha d'explicar una història ve de Shakespeare: inventar personatges i enfrontar-los a alguna cosa dramàtica que alhora tingui un profund significat espiritual. És així com funciona la novel·la, que és la lluita d'un home contra els seus fantasmes i la idealització de la seva joventut. I és també una baralla constant entre l'art i la vida, perquè costa molt d'acceptar que "a diferència de l'art, la vida té una manera irritant de tirar endavant a ensopegades, coixejant, posant en dubte solucions i, en general, il·lustrant la impossibilitat de tenir una vida feliç o virtuosa per sempre". Ficció i realitat, literatura i vida, mentida i veritat. Són conceptes forts i no podria ser de cap altra manera venint d'una autora que reconeix Shakespeare com a mestre i que es resisteix a separar gaire fantasia i realitat perquè sap, com sabia el geni, que "el món és un escenari".

LA NOVEL·LA ÉS LA LLUITA D'UN HOME CONTRA ELS SEUS FANTASMES I LA IDEALITZACIÓ DE LA SEVA JOVENTUT

GETTY

Lev Tolstoi, pensador i artesà

XÈNIA
DYAKONOVA

Els tres testimonis reunits en aquest llibre –el de Serguei Arbúzov, lacai de Tolstoi, el de Piotr Txaikovski i el

de George Kennan, periodista nord-americà– pertanyen a l'època tardana de Tolstoi, quan havia renegat de la seva obra literària per dedicar-se a la religió i a viure amb humilitat, fent tota mena de treballs manuals. ¿Va passar a concentrar tota la seva passió en el pensament cristià perquè ja no tenia res a dir a través de la literatura o, a l'inrevés, va ser la dèria religiosa la que va deixar eixir el seu geni d'escriptor? No és fàcil de saber. Sigui com sigui, quan Kennan, l'autor del relat

més substanciós del recull, es presenta a casa seva, el comte es mostra acollidor però no li fa gaire cas. A les seves novel·les s'hi refereix amb menyspreu, i es posa a fer un parell de sabates a mà, tot explicant al seu interlocutor les dificultats de col·locar el taló i retallar la sola.

Kennan seu davant de Tolstoi per passar-li les eines. Mentrestant, li parla dels presos de Sibèria, amb qui s'ha entrevistat fa poc i que li han encarregat transmetre a l'escriptor un escrit sobre la vaga de fam a què els ha conduït la crueltat extrema de les autoritats. El comte li diu que aquests homes

han comès l'error d'oposar-se al mal mitjançant la violència, cosa que només contribueix a multiplicar l'odi. Tots els russos haurien de negar-se a fer el servei militar i a pagar els impostos que financen l'exèrcit: aquest seria un mètode revolucionari de debò. Quan Kennan li replica que l'estat els castigaria i anirien tots a la presó, la resposta és: "Doncs que vagin a la presó. El govern no pot empresonar tot un país". Quan al cap d'una estona, parlant del problema de la immigració als EUA, Tolstoi arriba a dir que no li importaria ser esclavitzat pels xinesos, per-

ASÍ ERA LEV TOLSTOI
EDICIÓ DE SELMA
ANCIRA
ACANTILADO
TRAD. SELMA
ANCIRA
144 PÀG. / 14 €

què ja li agrada treballar per als altres, Kennan, admirat i perplex, conclou: "Les seves teories de la vida i el comportament humà em semblaven noblement, generosament i heroicament equivocades". Tot i així, just després d'acomodar-se de Tolstoi, ja l'enyora.

Pel que fa a les sabates fabricades per l'autor de *Guerra i pau*, Kennan diu que no gosaria posar-se-les. La dona mateixa de l'escriptor, Sofia, afirma en una carta que són horribles, per més que el seu marit, mentre les feia, exclamés: "C'est délicieux!" A la Casa-Museu Lev Tolstoi de Moscou se'n conserven un parell, i jo, la veritat, me les posaria amb molt de gust; però primer hauria d'emborratjar els vigilants del museu, que solen ser inflexibles.